

Ilisimatusarfik – Grønlands universitet

Af Robert Petersen

Da Ilisimatusarfik i 1983 begyndte at ansætte medarbejdere, vidste vi ikke rigtigt, om vi ville kunne opbygge en universitetsuddannelse på et »nordisk« niveau. Men vi håbede på, at vi kunne lave forskning og give undervisning lige så godt som andre steder på tilsvarende niveau. Men da universitetsundervisning ikke var blevet prøvet i Grønland før, var det naturligvis meget spændende, om forventningerne kunne holde til, eller om man kunne blive nødsaget til at sænke niveauet. Det ville jeg have været ked af. På det tidspunkt var det vist således efter manges tankegang, at hvis to plus to var fire i Danmark, så måtte det være tæt på tre i Grønland.

Da undervisningen begyndte i februar 1984, var det derfor meget spændende at se, om forhåbningerne kunne slå til. Dengang var det op til bifag/førstedel, undervisningen skulle føre til. Så kunne man, hvis man ønskede det, søge videre uddannelse uden for Grønland. Vi er i år på vej til at klare de første ti års undervisning.

Det viste sig heldigvis, at det planlagte niveau kunne holdes. Dygtige, engagerede lærere, og interesserede studenter

skabte den situation, at de studerende skulle lære at benytte sig af en uvant undervisningsform, der tillod dem selv at tilrettelægge deres studium. Det første hold på 11 studerende, hvoraf de ni var piger, viste gennemgående en passende pionerånd. Af disse fortsatte de fleste efter de to år med en anden uddannelse, herunder også en anden universitetsuddannelse. Foruden den planlagte fortsættelsesmulighed, kom der en aftale om, at det toårige Ilisimatusarfikstudium kunne indgå som de to første år på bibliotekaruddannelsen. De fleste studerende kom med HF eller GU eksamen, efter et studieforløb hvor de ikke skulle tilrettelægge ret meget selv. Derfor fik de faktisk også lidt af en chokstart. Når de opdagede, at der ikke var så mange timer om ugen, men at de ligefrem måtte sætte deres læsehastighed op

Robert Petersen, født 1928 i Maniitsoq, blev magister i eskimologi i 1967 og professor i samme fag i 1975. Han har siden 1983 stået i spidsen for etableringen af Ilisimatusarfik, der først var et Inuit Institut, men som siden blev Grønlands Universitet.

for at kunne klare opgaverne, kunne der gå et par måneder, før det gik op for nogle af dem, at man måtte stramme sig. Vore kandidater skulle jo gerne arbejde selvstændigt og måtte lære selvdisciplin fra starten. Studievejledningen måtte ikke føre til, at nogen blev ført frem ved hånden.

Det viste sig ret hurtigt, at der faktisk var behov for at forlænge uddannelsen til kandidatniveau, og forberedelsen blev startet allerede i efteråret 1984 i samarbejde med det dengang etablerede Teologisk Institut.

Resultatet af disse forberedelser blev, at de to institutter, Inuit Institut og Teologisk Institut, blev slået sammen til Ilisimatusarfik, Grønlands universitet, i 1987. Samme år tog man den nyrenoverede Herrnhutstation i brug. Det er stadigvæk universitets hovedbygning og huser nu ca. 55–60 studerende plus universitetets medarbejderstab.

Det nye universitet havde så tre institutter, idet der foruden Institut for teologi også var Institut for grønlandsk og Institut for kultur og samfund. Det sidstnævnte, der fra begyndelsen havde to uddannelser, hvoraf den ene skulle føre til akademisk lærere og medarbejdere på kulturinstitutionerne, og det andet til administratoruddannelse, blev siden delt i to institutter. På alle disse institutter var uddannelsen baseret på eet års basisuddannelse, og der lægges så fire år oveni, dog $4\frac{1}{2}$ år på administrationsuddannelsen. På hvert institut er der så en toårig grunduddannelse, der med $2\frac{1}{2}$ års overbygning fører til en kandidatuddannelse. Der er dog problemer med teologisk uddannelse, idet der

ikke har været tilgang i flere år, og dertil mangler det en afpasset studieordning.

Her er det ikke meningen at fortælle om universitetets opbygning, ud over at vi i 1989 fik en ny styrelseslov, efter hvilket Ilisimatusarfik styres af en valgt rektor og valgt prorektor samt kontorlederen og har to valgte organer, nemlig universitetsrådet, der er universitetets højeste beslutningsorgan, samt studienævn, der tilrettelægger undervisningen efter studieordningen. Der er ingen fakultetsinddeling, og derfor heller ingen dekaner eller fakultetsråd. Der er ingen specielle budgetter til institutterne.

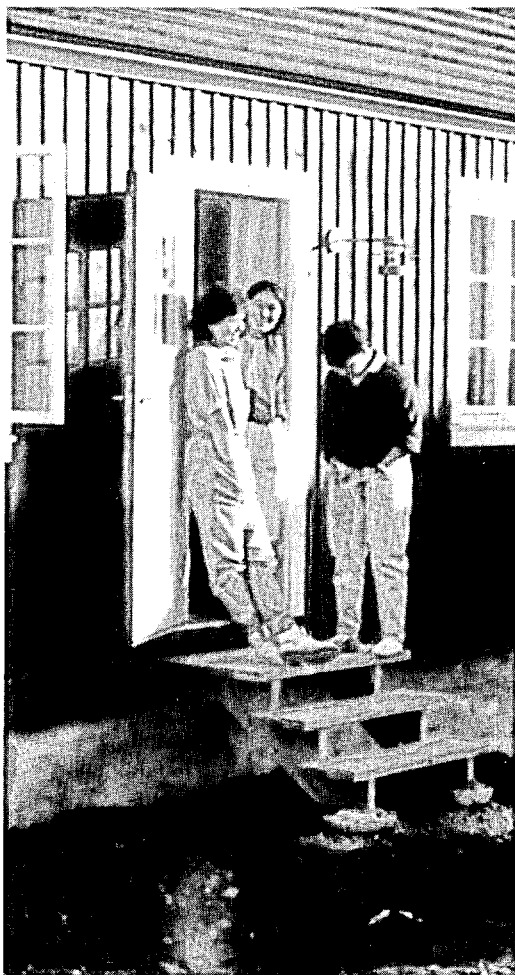
Ilisimatusarfik har to hovedopgaver, nemlig at producere kandidater til det grønlandske samfunds behov og lave forskning. Efter starten på de femårige uddannelser i 1987 er nu tre kandidater blevet færdige, 2 cand. scient. adm.'er og en cand. mag. Men fra i år forventer man en jævn kandidatsproduktion.

Selv om de foregående år især var blevet brugt til at opbygge noget nyt, alt fra love og regler til fagudvikling m. m., så var der også noget udadvendt virksomhed, idet Ilisimatusarfiks lærere var blevet brugt som eksperter. Men hidtil har det udadvendte arbejde været ret begrænset, bl. a. til at nogle lærere ind imellem deltog i den offentlige debat. Andre udadvendte aktiviteter var mere knyttet til åbne gæsteforelæsninger, og for to-tre år siden havde Ilisimatusarfiks lærere præsenteret deres forskningsaktiviteter i åbne aftenforelæsninger. Disse præsentationer var arrangeret af en gruppe studerende. Der blev også taget hul på »radiouniversitetet«, som kørte i et par år og nu er ved at blive omstruktureret.

Sidste år blev det første årsskrift publiceret i samarbejde med Grønlands Nationalmuseum og Arkiv, og på den måde kan det ses, at opbygningsfasen med meget indadvendt aktivitet er ved at være overstået. Der var arkæologiske, historiske, etnologiske, lingvistiske og litteraturvidenskabelige bidrag.

Selv om det var heldigt, at vi ved undervisningens start i 1984 opdagede, at vi kunne holde det ønskede niveau, må vi alligevel sige, at undervisningen kvaliteten stiger. Det kan skyldes en række faktorer. Da HF blev erstattet af gymnasiale uddannelser, blev grundlaget gennemgående bedre. At vi siden fik studerende på overbygningen, havde også en god virkning for de nye startere. I forbindelse med de nye institutter blev der færre discipliner, som gik på det kendte. Tidligere var der vel for meget kendt stof på grunduddannelsen. Det bevirkede, at nogle klarede grunduddannelsen ret let og kunne så ikke klare overbygningen på den beregnede tid. Folk fra de første hold blev faktisk indhentet af senere startere; og så blev vi vel også nogle erfaringer rigere.

Fra starten forlangte vi, at de studerende skulle tale og skrive grønlandsk og dansk og kunne læse engelsk med udbytte. Det var ikke så meget, fordi de på de fleste institutter skulle undervises på grønlandsk, men fordi de efter uddannelsen meget gerne skulle virke i det grønlandske samfund. Dette krav er dog ikke uden problemer, da ikke alle i Grønland mestrer grønlandsk, men det førte også til, at vi ved en ny definition prøver at gøre studentergrundlaget bredere.

Studerende i et frikvarter på Ilisimatusarfik, Grønlands universitet.

De uddannelser, vi har, er noget, man kan bruge i Grønland, uden at vi af den grund glemmer, at vi er en del af den verden, der »ligger på den anden side af Valby Bakke«. Nogle af fagene vinder sikkert noget ved at blive flyttet til Grønland, og iøvrigt er de lidet apparatkrævende, men er defineret som samfundsnyttige. Ilisimatusarfik finansieres jo fra Hjemmestyret, men i forbindelse med forskningsprojekter er ekstern finansiering blevet muliggjort, og vi har

da også fået en del aktiviteter finansieret andetstedsfra. Ikke mindst er der i disse år samarbejde med danske og nordiske universiteter, som er rejsekrævende, og det hjælper meget, når mange af disse rejser kan finansieres udefra. Der er også folere til nogle nordamerikanske universiteter om et mere formaliseret samarbejde. Vi er jo ret isolerede, og ikke så mange.

Vi måtte naturligvis bygge et universitetsbibliotek op fra grunden. Nu er der ca. 10.000 bind, både groenlandica og teoretisk litteratur, samt faglig tidsskriftsamling. Vi har en del samarbejde med Landsbiblioteket, men da det er opbygget som et folkebibliotek, er det naturligvis nødvendigt at have en mere formaliseret samarbejde med forskningsbiblioteker. Det sker især med Statsbiblioteket i Århus.

Ilisimatusarfiqs lærerstab er på papiret normeret til 12 heltidslærere og forskere, men der er oftest ca. 10. Selv en ret minimal udskiftning af lærerpersonalet bevirker ofte, at der kan gå måneder med endnu færre lærere. Til gengæld er der ca. 20 deltidslærere, og så har vi hvert år 3-4 gæstelærere. Nogle af disse gæstelærere kommer nu som led i udvekslingsaftaler, så vi sender også lærere til andre universiteter.

Det er naturligvis også vor interesse at samarbejde om forskning og andre universitetsaktiviteter. Medarbejdere ved Ilisimatusarfik bruges en del ved bedømmelse af ansøgere til universitetsstillinger både i Norden og i Nordamerika, når det drejer sig om arktisk forskning, ligesom vi selv også bruger folk fra andre universiteter ved vore be-

dømmelsesudvalg. Dertil er en række medarbejdere også medlemmer af grupper, der opererer med arktisk forskning, som bestyrelsesmedlemmer, som censorer, som redaktionsmedlemmer og som kommissionsmedlemmer. Det er ofte tidskrævende og rejsekrævende aktiviteter, men det mindsker vores isolation, og giver også en større mulighed for at have indseende med – og til en vis grad også påvirke – forskningen i Grønland.

Ilisimatusarfik – og andre kulturelle institutioner under Hjemmestyret – kan betragtes som en frigørelse af noget, som vi kunne kalde for en intellektuel kolonialisme, idet Grønland nu bidrager en del mere aktivt til information og meningsdannelse om Grønland og samfundets udvikling. En intellektuel ret ensidig modtagersituation er ved at blive erstattet af en udveksling. Dette sker ved, at vi satsede på høj kompetance i udviklingen af studieordninger og også ved ansættelsen af medarbejdere. Derfor kræver vi fuld universitetskompetance, når vi skal ansætte medarbejdere. Vi regner med, at der med tiden kommer en større andel af grønlandske medarbejdere, næsten automatisk, men kvaliteten vil ikke komme automatisk. Denne proces vil sikkert lykkes, hvis vi altid vil stille kvalitetskravene over de etnisk-kulturelle krav.

Der er naturligvis bemandingsproblemer ved et lille og tilmed isoleret universitet. Men vi har egentlig bemandingsmæssigt været gennemgående heldige. Et lille universitet har naturligvis også sine fordele ved det tætte samliv, og den mulighed man har for at lære alle at kende.